

УДК 81'322.4

DOI: 10.31558/2786-8915.2024.1.3

Лукаш Галина Павлівна
доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри інформаційних систем управління
Донецького національного університету імені Василя Стуса, м. Вінниця
g.lukash@donnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-9777-7718>

ДОКУМЕНТНА ЛІНГВІСТИКА: ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ, ПРОБЛЕМИ І ЗАВДАННЯ

Для цитування:

Лукаш, Г. П. (2024). Документна лінгвістика: вектори розвитку, проблеми і завдання. *Теоретичні і прикладні аспекти інформаційної, бібліотечної та архівної справи*, 2(1), 32–45. <https://doi.org/10.31558/2786-8915.2024.1.3>

Актуальність. У статті окреслено основні тематичні домінанти документної лінгвістики на матеріалі аналізу векторів її формування. Актуальність дослідження зумовлена зацікавленістю науковців основними лінгвістично релевантними параметрами документознавства у зв'язку з інтегративними інформаційними процесами в суспільстві. Зазначено, що активний розвиток і розбудова лінгвістичних досліджень, пов'язаних з аналізом процесів документування і зосередження уваги на міждисциплінарних практичних підходах до мовних явищ, викликає необхідність пошуків нових підходів до вивчення проблем укладання текстів документів. *Мета роботи* полягає в систематизації наукових пошуків і визначенні статусу документної лінгвістики, її проблем та завдань. *Методологія досліджень* поєднує теоретичні аспекти з практичним застосуванням, що дає змогу глибше зрозуміти роль мови у створенні документів і підвищити їх ефективність у комунікації. Зокрема, це вивчення дотичних до тематики документної лінгвістики теорій і концепцій сфери мовознавства, документообігу та інформаційної діяльності; огляд літератури, що стосується мови документів, їх еволюції та сучасних вимог; формулювання висновків щодо оптимальних мовних стратегій для різних типів документів. *Наукова новизна* здобутих результатів полягає у поєднанні кількох аспектів, які торкаються розуміння документної лінгвістики як багатогранної і динамічної галузі та створюють її нове розуміння як галузі, що не лише аналізує мовні явища, а й адаптується до сучасних потреб і викликів, зокрема технологічних і соціальних змін. *Висновки.* За результатами дослідження запропоновано висновок про те, що документну лінгвістику варто розглядати як міждисциплінарний розділ прикладної лінгвістики, який інтегрує знання з кількох традиційних

лінгвістичних дисциплін для вирішення практичних завдань, пов'язаних із мовою документів.

Ключові слова: документна лінгвістика, тексти документів, міждисциплінарний підхід, прикладна лінгвістика.

DOCUMENTARY LINGUISTICS: VECTORS OF DEVELOPMENT, PROBLEMS AND TASK

Relevance of research. The article outlines the main thematic dominants of documentary linguistics based on the analysis of the vectors of its modern development. The relevance of the research is determined by the interest of scientists in the main linguistically relevant parameters of document studies in connection with integrative information processes in society. It is noted that the active development and expansion of linguistic research related to the analysis of documentation processes and the focus on interdisciplinary practical approaches to linguistic phenomena calls for the need to search for new approaches to the study of the problems of composing document text. *The purpose.* Is to systematize scientific research and determine the status of documentary linguistics, its problems and tasks. *Research methodology.* Combines theoretical aspects with practical application, which allows for a deeper understanding of the role of language in creating documents and increasing their effectiveness in communication. In particular, it is the study of theories and concepts related to the topic of document linguistics in the field of linguistics, document circulation and information activities; a review of the literature related to the language of documents, their evolution and modern requirements; formulating conclusions about optimal language strategies for different types of documents. *The scientific novelty.* Of the obtained results lies in the combination of several aspects that affect the understanding of documentary linguistics as a multifaceted and dynamic field and create a new understanding of it as a field that not only analyzes linguistic phenomena, but also adapts to modern needs and challenges, including technological and social changes. *The conclusions.* Based on the results of the research, *the conclusion* that document linguistics should be considered as an interdisciplinary branch of applied linguistics, which integrates knowledge from several traditional linguistic disciplines to solve practical problems related to the language of documents, is proposed.

Keywords: document linguistics, document texts, interdisciplinary approach, applied linguistics.

Актуальність дослідження зумовлена підвищеною увагою науковців до основних лінгвістичних параметрів документознавства в контексті інтегративних інформаційних процесів у суспільстві, що викликає низку питань, які можна розв'язати, зважаючи на перспективи документної лінгвістики. Майже жоден бізнес

неможливо уявити без текстів: це можуть бути описи продуктів, SEO-тексти, статті в блог, реклама тощо. Із появою автоматичних систем генерування мовлення і сервісів на основі ШІ (ChatGPT, Writesonic, Microsoft Cortana, Google Assistant, Apple Siri, Amazon Alexa, Pandorabots, Copysmith тощо) стає очевидним, що сучасні технології автоматичної обробки тексту можуть ефективно імітувати мовленнєву діяльність без глибокого розуміння мови. Утім, документна інформація становить собою закодований текст і, маючи знакову природу, потребує знання як загальної лексики, так і термінології. Важливим сьогодні є «не тільки скорочення кількості жанрових різновидів службових документів, але й обсягу документобігу, запобігання інформаційній надлишковості й створення інформаційно достатніх, лаконічних і грамотно складених текстів [Шкіцька І. Ю., 2023, с. 9]. Це змушує мовознавців переосмислити актуальні питання сучасної лінгвістики загалом і документної зокрема. Попри те, що дослідження сфери сучасних документно-інформаційних комунікацій належать до найбільш актуальних, адже обмін інформацією в умовах глобального світу є важливим складником розвитку будь-якої країни, вона ще не має достатньо розроблених позицій.

Аналіз досліджень і публікацій. Розмаїття тлумачень статусу документної лінгвістики в різних галузях мовознавчої практики вимагає визначити контент цього напрямку наукових інтересів. Оскільки документна лінгвістика як наука формується у площині мовознавства і документознавства в їх теоретичному і практичному аспектах, ми бачимо два основні напрями: перший – теоретичний (документна лінгвістика як наука) і другий – практичний (документна лінгвістика як навчальна дисципліна). Так, С. Грушко зазначає: «документна лінгвістика є одним із напрямків сучасного прикладного мовознавства (і відповідним навчальним курсом для спеціалістів з документознавства та інформаційної діяльності), який має на меті, по-перше, забезпечити наукову інтерпретацію мовних явищ та особливостей їхнього виявлення у сфері сучасних документно-інформаційних комунікацій... по-друге, висвітлити для фахівців усі професійно необхідні лінгвістичні знання» [Грушко С. П., 2016, с. 198]. І. Шкіцька теж вважає документну лінгвістику розділом «сучасного мовознавства, що досліджує мовні особливості сучасної документної комунікації, склад знакових засобів, специфіку їх організації в документних текстах, закономірності створення самих документних текстів». Але одночасно для неї це і «прикладна дисципліна, яка виникла на межі функціональної стилістики та лінгвістики тексту, що зумовлено спільністю об'єкта дослідження, яким є текст як джерело та носій інформації» [Шкіцька В. Ю., 2023, с. 10]. Вона також пише про «навички модифікування інформації відповідно до вимог офіційно-ділового стилю» [там само], певною мірою перетинаючи цю думку з розумінням документної лінгвістики як розділу стилістики. Інші позиції науковців: документна лінгвістика – це специфічна галузь лінгвістичного знання,

розділ прикладної лінгвістики, галузь лінгвістики тексту, теоретико-прикладна дисципліна та ін. Отже, документна лінгвістика потребує подальшого концептуального уточнення та адаптації вихідних понять, розроблених у традиційних напрямках теоретичних і прикладних знань мовознавства.

Мета нашого дослідження – систематизація наукових пошуків у цій царині і визначення статусу документної лінгвістики, її проблем та завдань.

Виклад основного матеріалу. Термін «документна лінгвістика» виник у середині 60-х рр. ХХ ст., а як навчальну дисципліну її почали викладати у 70-х рр. ХХ ст. У центрі уваги було мовне оформлення й особливості машинної обробки інформації адміністративних, наукових, виробничо-технічних, економіко-статистичних документів. Науково-технічний прогрес, розвиток та інтеграція наукових знань у мовознавстві, документознавстві, зокрема потреба в удосконаленні організації змісту документа, уніфікації його інформаційної частини зумовили подальшу еволюцію змісту і структури документної лінгвістики [Лукаш Г. П., Чередник Л. А., 2020, с. 11].

60-ті роки – період накопичення багатоманітних знань, що спонукає учених по-різному бачити певний предмет дослідження і, прийнявши ту чи іншу парадигму, формувати міждисциплінарні дослідження зі специфічними для них методами і формами знання. Так єдиний об'єкт набуває безліч своїх проєкцій. У нашому випадку таким предметом стає документ і передача інформації у ньому. До прикладу: юридичні документи тривалий час розглядались у межах досліджень з правознавства, а із включенням документознавчих проблем правознавства до планів юридичних факультетів закладів освіти України вивчаються у межах дисципліни «Юридичне документознавство».

Стрімко формується дисциплінарна система документознавчих наук зі складними зв'язками між ними, наслідком чого стала організація фахових дисциплінарних об'єднань. Виникає низка часописів документознавців, у яких дослідники мають можливість оприлюднити результати своїх наукових розвідок. Дисциплінарно орієнтовані дослідження доповнюються міждисциплінарними і проблемно-спрямованими науковими пошуками.

Із 1989 року (із прийняттям Закону «Про мови в Українській РСР», який надав українській мові статус державної і став першим вагомим здобутком національно-демократичних сил формування документної лінгвістики як навчальної дисципліни спеціальності, тоді ще із назвою «Документознавство та інформаційна діяльність», перехрещувалася із новою дисципліною гуманітарного циклу, обов'язковою в усіх навчальних планах вищих навчальних закладів, запровадженою для студентів нефілологічних спеціальностей. Передбачалось, що освіта мала стати підґрунтям для розвитку високого рівня мовної культури молодих фахівців, виховувати повагу та пошану до української мови як державної, сформувати

чітке і правильне розуміння ролі державної мови у професійній діяльності; забезпечити досконале володіння нормами сучасної української літературної мови та дотримання вимог культури усного й писемного мовлення і зрештою – сформувати вміння і навички складання, написання та оформлення різної документації. Назва цієї дисципліни упродовж від цього часу до оголошення її міністром Д. Табачником «непотрібною мовою» у 2012 році була різною: ділова (професійна, фахова) мова, українська мова за професійним спрямуванням; були також додаткові курси: етика ділового спілкування, основи мовленнєвої діяльності, культура української мови тощо. Оскільки навчальної літератури для викладання української мови як фахової не було, виникає багато посібників різної якості. З досвіду 25-річного викладання дисципліни у Донецькому національному університеті (з 2016 року – імені Василя Стуса) зауважимо: змістове наповнення дисципліни до прийняття типової програми дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)», затвердженої наказом МОН України від 21.12.2009 № 1150 [Наказ МОН, 2009], відповідало мірі фахової компетентності викладача і доволі часто було на перших етапах, на жаль, низьким.

Першим посібником на допомогу викладачам «ділової мови» став посібник М. І. Молдованова, Т. М. Сидорової «Сучасний діловий документ: Зразки найважливіших документів українською мовою» [Молдованов М. І., Сидорова Т. М., 1992], який був великою рідкістю. Пізніше у достатній для навчання кількості були видані: Глушик С. В., Дияк О. В., Шевчук С. В. Сучасні ділові папери [Глушик С. В., Дияк О. В., Шевчук С. В., 1998] і Паламар Л. М., Кацавець Г. М. Українське ділове мовлення [Паламар Л. М., Кацавець Г. М., 1997]. Найкращим підручником визнано підручник: Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням [Шевчук С. В., Клименко І. В., 2010]. У 2023 р. вийшло оновлене видання – Шевчук С. Українська мова за професійним спрямуванням [Шевчук С., 2023]. Як бачимо за назвами, навчання мови у цьому курсі від початку скеровувалось у бік укладання документації. Із прийняттям типової програми курс розширився і набув певного виховного навантаження завдяки введеним темам «Державна мова – мова професійного спілкування», «Мовне законодавство та мовна політика в Україні», «Етикет ділового листування» та ін. У новому виданні С. Шевчук є теми з усного спілкування, професійної комунікації, риторики та мистецтва презентації. Дуже шкода, що цей курс після рішення Табачника і досі не поновлений Міністерством освіти і науки України у наших програмах. Він є як вибірковий чи додатковий у тих закладах вищої освіти, де керівники – національно свідомі українці. Варто було б МОН України зважити на те, що з прийняттям Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25 квітня 2019 року № 2704-VIII, який регламентує вживання української мови у всіх сферах суспільного життя та на усій території

України і передбачає санкції за невиконання його норм, українська мова як мова влади отримала кращі можливості та позиції, ніж за всі роки української незалежності [Закон України, 2019]. А за час повномасштабного вторгнення Росії частка українців, які спілкуються українською мовою, стрімко зростає. Чимало громадян відмовляються від російськомовного контенту і впевненіше відстоюють свої права на отримання послуг державною мовою. Тож чому майбутні фахівці України позбавлені можливості вивчати державну мову як мову своєї професії?

Із набуттям української мови статусу державної відбувається законодавче спрямування української мови з маргінесу у публічний простір із поверненням «золотого віку», який був в історії нашого документа, коли мова ставала цементуючим фактором у розвитку нації та державності. Адже не випадково Конституція Пилипа Орлика була чи не найпершою та найдемократичнішою у Європі. Важливим показником якісної мовної політики є її відповідність принципам мовної екології, тож питання культури мови у документній лінгвістиці завжди були і залишаються актуальними. Особливо увага до питань культури мови посилилась після виходу Нового правопису 2019 року. Наприклад, М. Г. Зубков укладає навчальний посібник «Норми та культура української мови за оновленим правописом. Ділове мовлення», як він зазначає, «для студентів усіх спеціальностей, присвячених, 90-річчю ухвалення собор. (харків.) правопису» [Зубков М. Г., 2020]. Характерним для цієї тенденції стала стаття В. Пивоварова «Інноваційні тенденції в застосуванні правописних норм у правосудді» в журналі «Право та інноваційне суспільство» [Пивоваров В., 2020]. Навчально-методичний посібник «Етика професійного і ділового спілкування» готують Н. Калюжка та В. Гуляєва [Калюжка Н., Гуляєва В., 2022]. Практичні консультації з правопису і з правильного слововживання постійно друкують журнали «Довідник секретаря та офіс-менеджера», «Довідник кадровика», «Кадровик» та ін.

Зауважимо, що у кінці 80-х років ХХ століття постає новий етап у розвитку науки, пов'язаний з науковою революцією, комп'ютеризацією науки; поширенням міждисциплінарних досліджень; використанням методів гуманітарних наук, зокрема принципу історичної реконструкції. У мові документів у цей час традиційно переважно продовжують вивчати документознавчу термінологію. Велика роль в організації активного обговорення досліджень, присвячених цій проблемі, належить В. Бездрабко. Теоретичний аналіз термінів документознавства здійснено у навчальному посібнику М. Комової, працях С. Кулешова, Г. Швецової-Водки, В. Шульгіної, О. Малюк. Важливими вважаємо публікації, пов'язані з термінологією електронного документознавства В. Рудюка, М. Проценко, М. Цивіна, Г. Швецової-Водки. Значну увагу дослідників привертає також проблема стандартизації та уніфікації мови (О. Тур [Тур О., 2018], В. Добровольська [Добровольська В., 2021], О. Загорецька, І. Антоненко. Спробою поєднати проблеми докумен-

тознавства і документної лінгвістики у вигляді термінологічної проєкції тексту службового документа як документознавчо-лінгвістичного зрізу і поняттєвого розмежування термінів стало вивчення співвідношення певних понять, наприклад, «пам'ятка» та «документ», «офіційний документ» та «службовий документ».

Традиційним у документній лінгвістиці залишається стилістична характеристика мови документів як специфіка офіційно-ділового стилю, хіба що збагачується жанровим аналізом окремих документів (наприклад, стаття Г. Кучик «Стилістичні риси мови установчих документів міжнародних організацій»). У 2003 р. укладено «Практикум зі складання кримінально-процесуальних документів»; активно вивчають мову і стиль юридичних документів (О. Степаненко).

Згадуваний раніше принцип історичної реконструкції посилив спільне зацікавлення істориків та філологів у вивченні мови документів на певному часовому зрізі. Так, відомий філолог О. Купчинський у докторській дисертації «Акти та документи Галицько-Волинського князівства XIII – першої половини XIV століть: Дослідження. Тексти» [Купчинський О., 2004] – одному із найповніших праць з історії мови (понад тисячу сторінок) – висвітлює мову, структуру, ознаки автентичності давніх документів. Історичний аналіз документів XVIII–XIX століть на прикладі Чернігівської губернії здійснено у кандидатській дисертації та публікаціях Н. Леміш, яка студіює історії перших посібників з діловодства як джерел становлення науки про документ [Леміш Н., 2014]. Ю. Нікольченко вивчає культуру документування українського козацтва за матеріалами Берестецької битви. Філологи роблять лінгвістичний аналіз метрик, земельних кадастрів, інвентаря, грамот, універсалів, актів, рукописних документів, що фіксують офіційну на той час систему ідентифікації особи тощо. Вітчизняні документознавці Н. Кушнарєнко, С. Кулешов, М. Слободяник, Г. Швецова-Водка, Ю. Палєха підтримують необхідність дослідження історії створення документів в Україні як складника української документної традиції. Єдність суспільства формує масове усвідомлення громадянами України належності до єдиного мовного простору. Отже, поширення у нашій державі єдиної державної мови – української – є запорукою її незалежності та політичної стабільності, набуття нею авторитетності та перспективності.

Розглянутий вектор досліджень належить до вертикального (діахронічного) аналізу мови документів як продукту тривалого історичного розвитку суспільства. За другим підходом – горизонтальним (синхронічним) науковці вивчають документну мову певного часового зрізу, який передбачає вісь одночасності. Таким є, наприклад, дослідження Г. Вусик «Мова офіційно-ділових документів як писемна форма мовного стану у Центрально-Східній Україні на початку XX століття» або О. Боярчук «Лексика і фразеологія української ділової мови у словниках XX – початку XXI століть» [Боярчук О., 2023], Лукаш Г. П., Анісімової О. М. «З історії мовних кліше діловодства та документознавства» [Лукаш Г. П., Анісімова О. М., 2021].

Вивчення історичного розвитку так званих людиномірних систем, що включають людину і її діяльність в основний фокус досліджуваних об'єктів, сприяють розробці теорії документальних комунікацій та аналізу документа як засобу комунікацій, базуючись на можливостях інтернет-технологій. Ця проблематика найбільш ґрунтовно аналізується у публікаціях професора Л. Філіпової [Філіпова Л., 2023].

Об'єктом дослідження для філологів все частіше стає текст [Борко Т. М., 2018]. У посібниках із документної лінгвістики М. Комової, Л. Чередник, В. Кубко, Г. Поберезської, І. Волинець, Л. Пізнюк зазвичай автори проєктують основні позиції теорії тексту на особливості документного тексту. Два курси – «Лінгвістичних основ документознавства», зміст якого ґрунтувався на темах дисципліни «Ділова мова» або «Українська мова за професійним спрямуванням», і «Документної лінгвістики» в документознавчому просторі – почали функціонувати як взаємозамінні. Наприклад, у доволі популярному в мережі посібнику зазначено: «Курс “Лінгвістичні основи документознавства”» є розділом прикладної стилістики, що вивчає текст документа, автором якого є колективний суб'єкт чи юридична особа. Виникла ця порівняно нова галузь науки на перетині мовознавства, документознавства, логіки, редагування, інформатики, статистики, права, кібернетики тощо [Курс лекцій, 2015; Лінгвістичні основи, 2023].

Будь-яка наука, щоб мати перспективи для розвитку, повинна спиратися на комплекс переконливих ключових понять, категорій, ідей або тверджень, які створюють не лише фундамент, а й каркас усієї теоретичної і практичної моделі. Документну лінгвістику можна обґрунтовано вважати специфічним розділом прикладної лінгвістики, орієнтованим на практичне використання мовознавчих знань у сфері документообігу. Розглянемо аргументи на користь цього підходу:

1. Документна лінгвістика спрямована на практичне застосування лінгвістичних знань для вирішення конкретних завдань, як-от створення, обробка, інтерпретація та стандартизація документів. Це відповідає суті прикладної лінгвістики, яка займається використанням мовознавчих знань у реальних контекстах.

2. Як і інші розділи прикладної лінгвістики, документна лінгвістика націлена на вирішення конкретних проблем, пов'язаних з ефективністю комунікації в офіційних, юридичних, адміністративних та інших типах документів. Це включає розробку рекомендацій щодо мовних стратегій, оптимальних для певних видів документації.

3. Прикладна лінгвістика завжди перебуває на стику теорії та практики. Документна лінгвістика теж базується на теоретичних дослідженнях мовних засобів, але основний акцент робиться на їх практичному використанні у створенні документів. Це характерна риса прикладної лінгвістики.

4. Прикладна лінгвістика вивчає адаптацію мовних моделей до конкретних контекстів, наприклад, у юридичному, освітньому, технічному мовленні. Доку-

ментна лінгвістика також адаптує мовні засоби до специфічних вимог документації, що використовуються у різних галузях, і входить до комплексу документно-інформаційних дисциплін.

5. Як і багато інших розділів прикладної лінгвістики, документна лінгвістика тісно пов'язана з іншими напрямками, як-от юридична (або правнича) лінгвістика, термінознавство, політична лінгвістика, комунікативно-прагматична лінгвістика, теорія комунікації, лінгвістика тексту, дискурсологія, герменевтика, психолінгвістика, когнітивна лінгвістика, лінгвоконцептологія, лінгвокультурологія, соціолінгвістика та інші. Вона інтегрує ці знання для забезпечення точності та ефективності комунікації у документах. Це робить її міждисциплінарною за своєю природою.

6. Документна лінгвістика реагує на сучасні соціальні та технологічні виклики, як-от глобалізація та цифровізація, що також посилює її роль як прикладної дисципліни.

Уточнюючи, підкреслимо у статусі документної лінгвістики специфічну рису – міждисциплінарність у прикладному контексті, і в цьому ракурсі визначимо її як міждисциплінарний розділ прикладної лінгвістики, який інтегрує знання з різних традиційних лінгвістичних дисциплін для вирішення практичних завдань, пов'язаних із мовою документів. Паралельно варто сказати, що згадувану нами дисципліну «Лінгвістичні основи документознавства» за її суто практичне спрямування варто вважати лише гуманітарною навчальною дисципліною. Наукою, яка увійшла на повних правах у документознавчий комплекс, є документна лінгвістика.

Наукова новизна роботи полягає у поєднанні кількох аспектів, які торкаються розуміння документної лінгвістики як багатогранної та динамічної галузі і створюють її нове розуміння як галузі, що не лише аналізує мовні явища, а й адаптується до сучасних потреб і викликів, зокрема технологічних і соціальних змін. Погляд на документну лінгвістику не просто як на розділ стилістики або академічну дисципліну, а як на галузь, що розширює межі традиційного мовознавства, дає змогу краще зрозуміти, як мова документів може бути адаптована до нових умов і потреб інформаційного суспільства.

Висновки. Зважаючи на:

- прикладний характер дослідження,
- фокус на розв'язання практичних проблем,
- інтерфейс між теорією і практикою,
- адаптацію до різних контекстів,
- зв'язок з іншими розділами прикладної лінгвістики,
- інноваційну та соціальну спрямованість, документну лінгвістику у системі мовознавства можна визначити як міждисциплінарну галузь, яка поєднує еле-

менти кількох традиційних лінгвістичних дисциплін, а також відповідає на соціальні виклики сучасного суспільства.

Синергія теорії та практики, поглиблення теоретичного аналізу у поєднанні з практичним застосуванням додає документній лінгвістиці вагомості як науковій галузі, що особливо актуально для сучасної науки, де часто відчувається розрив між теорією та практикою.

Список використаних посилань

Борко Т. М. Текст і аспект його розгляду в контексті лінгвістичних основ документознавства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2018. № 33, т. 1. С. 158–160.

Боярчук О. Лексика і фразеологія української ділової мови у словниках ХХ – початку ХХІ століть. Київ: Наукова думка, 2023. 286 с.

Добровольська В. В. Еволюція наукових поглядів щодо поняття культури. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2021. № 2. С. 76–87.

Глущик С. В., Дияк О. В., Шевчук С. В. Сучасні ділові папери. Київ, 1998. 173 с.

Грушко С. П. Документна лінгвістика науково-технічного спрямування у сучасному прикладному мовознавстві. *Соціум. Документ. Комунікація*. 2016. Вип. 1. С. 195–201. URL: <https://sdc-journal.com.ua/uk/article/download/dokumentna-lingvistika-naukovo-tekhnichnogo-spryamuvannya-u-suchasnomu-prikladnomu-movoznavstvi> (дата звернення: 18.08.2024).

Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25 квітня 2019 року № 2704-VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5029-17> (дата звернення: 29.07.2024).

Зубков М. Г. Норми та культура української мови за оновленим правописом. Ділове мовлення (для студентів усіх спеціальностей, присвячених 90-річчю ухвалення собор. (харків.) правопису) (3-й допов. і змін. виданок). Київ: Арій, 2020. 607 с.

Калюжка Н., Гуляєва В. Етика професійного і ділового спілкування. Київ: Ун-т Г. Сковороди в Переяславі, 2022. 227 с.

Купчинський О. Акти та документи Галицько-Волинського князівства XIII – першої половини XIV століть: дослідження. Тексти. 2004. URL: http://history.org.ua/LiberUA/e_dzherela_kupchynskuj_akty/e_dzherela_kupchynskuj_akty.pdf (дата звернення: 29.07.2024).

Курс лекцій із дисципліни «Лінгвістичні основи документознавства» для студентів гуманітарного факультету усіх форм навчання за напрямом підготовки 6.020105 «Документознавство та інформаційна діяльність»: укл. Л. А. Чередник. Полтава: ПолтНТУ, 2015. 224 с.

Леміш Н. З історії перших посібників з діловодства як джерел становлення науки про документ. *Сумська старовина*. 2014. № XLIII–XLIV. С. 46–51.

Лінгвістичні основи документознавства: практикум для здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр» спец. 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» / М-во освіти і

науки України, Нац. авіац. ун-т; укл. С. В. Литвинська, Т. М. Дячук, У. П. Кошетар. Київ: НАУ, 2023.

Лукаш Г. П., Чередник Л. А. Документна лінгвістика та редагування документів: навч. посібник. Вінниця; Полтава: Астроя, 2020. 334 с.

Лукаш Г. П., Анісімова О. М. З історії мовних кліше діловодства та документознавства. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2021. № 3. С. 23–28. DOI: 10.32461/2409-9805.3.2021.244713.

Молдованов М. І., Сидорова Т. М. Сучасний діловий документ: Зразки найважливіших документів українською мовою. Київ: Техніка, 1992. 399 с.

Тур О. М. Документознавча термінологія: проблеми уніфікації та стандартизації: монографія. Кременчук: ПП Щербатих, 2018. 301 с.

Паламар Л. М., Кацавець Г. М. Українське ділове мовлення. Київ: Либідь, 1997. 287 с.

Пивоварова В. Інноваційні тенденції в застосуванні правописних норм у правосудді. *Право та інноваційне суспільство*. 2020. № 1(14). С. 51–57. DOI: 10.37772/2309-9275-2020-1(14)-7).

Наказ МОН від 21 грудня 2009 року № 1150 «Про затвердження програм навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)». URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/MUS11987?an=2&ed=2009_12_21

Філіпова Л. Засоби комп'ютерної лінгвістики в інформаційно-пошукових системах. *Техніка і наука сьогодні (Серія «Техніка»)*. 2023. Т. 3. С. 537–549. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-3\(17\)-537-549](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-3(17)-537-549)

Шевчук С. Українська мова за професійним спрямуванням. Київ: Алерта, 2023. 536 с.

Шкіцька І. Ю. Документна лінгвістика: підручник для студентів закладів вищої освіти: Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 384 с.

Трансформаційні процеси у суспільній та соціокультурній сферах України / О. М. Анісімова, Л. А. Ковальська, Г. П. Лукаш, О. В. Прігунов, О. С. Щербіна, Т. М. Яворська. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2021. 185 с.

References

Borko, T. M. (2018). Tekst i aspekt yoho rozgliadu v konteksti linhvistychnykh osnov dokumentoznavstva [The text and the aspect of its consideration in the context of the linguistic foundations of documentary studies]. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Philology*, 33(1), 158–160 [in Ukrainian].

Boiarchuk, O. (2023). Leksyka i frazeolohiia ukrainskoi dilovoi movy u slovnykakh XX – pochatku XXI stolit [Vocabulary and phraseology of the Ukrainian business language in dictionaries of the XX – early XXI centuries]. Kyiv: *Naukova dumka* [in Ukrainian].

Dobrovolska, V. V. (2021). Evoliutsiia naukovykh pohliadiv shchodo poniattia kultury. [Evolution of scientific views on the concept of culture]. *Library science. Document science. Informatics*, 2, 76–87 [in Ukrainian].

Hlushchuk, S. V., Diak, O. V., Shevchuk, S. V. (1998). Suchasni dilovi papery. [Modern business papers]. Kyiv [in Ukrainian].

Hrushko, S. P. (2016). Dokumentna linhvistyka naukovo-tekhnichnoho spriamuvannia u suchasnomu prykladnomu movoznavstvi [Documentary linguistics of scientific and technical orientation in modern applied linguistics]. *Society. Document. Communication*, 1, 195–201. URL: <https://sdc-journal.com.ua/uk/article/download/dokumentna-lingvistika-naukovo-tekhnichnogo-spriamuvannya-u-suchasnomu-prikladnomu-movoznavstvi> (data zvernennia: 18.08.2024) [in Ukrainian].

Verkhovna Rada of Ukraine (2019, April 25). Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukraïnskoi movy yak derzhavnoi [On ensuring the functioning of the Ukrainian language as the state language]. (Law № 2704-VIII). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5029-17> (data zvernennia: 29.07.2024).

Zubkov, M. H. (2020). Normy ta kultura ukraïnskoi movy za onovlenym pravopysom. Dilove movlennia (dlia studentiv usikh spetsialnostei, prysviachenyi 90-richchiu ukhvalennia sobor. (kharkiv.) pravopysu» [Norms and culture of the Ukrainian language according to the updated spelling. Business Speech (for students of all specialties, dedicated to the 90th anniversary of the adoption of the Kharkiv spelling)]. Kyiv: Arii [in Ukrainian].

Kaliuzhka, N., Huliaieva, V. (2022). Etyka profesiinoho i dilovoho spilkuvannia [Ethics of professional and business communication]. Kyiv: Un-t H. Skovorody v Pereiaslavi [in Ukrainian].

Kupchynskyi, O. (2004). Akty ta dokumenty Halytsko-Volynskoho kniazivstva XIII – pershoi polovyny XIV stolittia: doslidzhennia. Teksty 2004 [Acts and Documents of the Galicia-Volhynia Principality of the XIII – First Half of the XIV Centuries: A Study. Texts]. URL: http://history.org.ua/LiberUA/e_dzherela_kupchynskuj_akty/e_dzherela_kupchynskuj_akty.pdf (data zvernennia: 29.07.2024) [in Ukrainian].

Cherednyk, L. A. (UKL) (2015). Kurs lektsii iz dystsypliny «Linhvystychni osnovy dokumentoznavstva» dlia studentiv humanitarnoho fakultetu usikh form navchannia za napriamom pidhotovky 6.020105 «Dokumentoznavstvo ta informatsiina diialnist» [A course of lectures in the discipline «Linguistic Foundations of Documentation» for students of the Faculty of Humanities of all forms of education in the field of study 6.020105 «Documentation and Information Activity»]. Poltava: PoltNTU [in Ukrainian].

Lemish, N. Z. (2014). Z istorii pershykh posibnykiv z dilovodstva yak dzherel stanovlennia nauky pro dokument. [From the History of the First Manuals on Record Keeping as Sources of the Formation of the Science of Documentation]. *Sumy antiquities*. XLIII–XLIV, 46–51 [in Ukrainian].

Lytvynska, S. V., Diachuk, T. M., Koshetar, U. P. (ed.) (2023). Linhvistychni osnovy dokumentoznavstva: praktykum dlia zdobuvachiv vyshchoi osvity OS «Bakalavr» spets. 029 «Informatsiina, bibliotekna ta arkhivna sprava» [Linguistic Foundations of Documentation: Workshop for Bachelor's Degree Applicants in Information, Library and Archival Studies, specialty 029 «Information, Library and Archival Studies»]. Kyiv: NAU [in Ukrainian].

Lukash, H. P., Cherednyk, L. A. (2020). Dokumentna linhvistyka ta redahuvannia dokumentiv: navch. posibnyk [Document linguistics and document editing]: navch. posibnyk]. Vinnytsia; Poltava: Astraya [in Ukrainian].

Lukash, H. P., Anisimova, O. M. (2021). Z istorii movnykh klishe dilovodstva ta dokumentoznavstva [From the history of linguistic clichés of office work and document science]. *Library science. Documentation studies. Informology*, 3. 23–28. DOI: 10.32461/2409-9805.3.2021.244713 [in Ukrainian].

Moldovanov, M. I., Sydorova, T. M. (1992). Suchasnyi dilovyi dokument: Zrazky naivazhlyvishykh dokumentiv ukrainskoiu movoiu [Modern business document: Samples of the most important documents in Ukrainian]. Kyiv: Tekhnika [in Ukrainian].

Tur, O. M. (2018). Dokumentoznavcha terminolohiia: problemy unifikatsii ta standartyzatsii [Documentary terminology: problems of unification and standardization]: monohrafiia. Kremenchuk: PP Shcherbatykh [in Ukrainian].

Palamar, L. M., Katsavets, H. M. (1997). Ukrainske dilove movlennia [Ukrainian business broadcasting]. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].

Pyvovarova, V. (2020). Innovatsiini tendentsii v zastosuvanni pravopysnykh norm u pravosuddi. [Innovative trends in the application of spelling rules in justice]. *Law and innovative society*, 1(14), 51–57. DOI: 10.37772/2309-9275-2020-1(14)-7 [in Ukrainian].

Ministry of Education and Science of Ukraine (2009, Desember 21). № 1150 Nakaz Pro zatverdzhennia prohran navchalnoi dystsypliny «Ukrainska mova (za profesiinym spriamuvanniam)» [On Approval of the Programs of the Academic Discipline «Ukrainian Language (for Professional Purposes)». (Order № 1150). URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/MUS11987?an=2&ed=2009_12_21 [in Ukrainian].

Filipova, L. (2023). Zasoby kompiuternoii linhvistyky v informatsiino-poshukovykh systemakh [Computer linguistics tools in information retrieval systems]. *Technology and science today (Series «Technology»)*, 3, 537–549. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/article/view/4161> [in Ukrainian].

Shevchuk, S. (2023). Ukrainska mova za profesiinym spriamuvanniam [Ukrainian language for professional purposes]. Kyiv: Alerta [in Ukrainian].

Shkitska, I. Yu. (2023). Dokumentna linhvistyka [Documentary linguistics]: pidruchnyk dlia studentiv zakladiv vyshchoi osvity: Ternopil: ZUNU [in Ukrainian].

Anisimova, O. M., Kovalska, L. A., Lukash, H. P., Prihunov, O. V., Shcherbina, O. S., Yavorska, T. M. (2021). *Transformatsiini protsesy u suspilnii ta sotsiokulturnii sferakh Ukrainy* [Transformational processes in the social and sociocultural spheres of Ukraine]. Vinnytsia [in Ukrainian].